SENDID E[illegible]
Okeypis Pr[illegible]
yfir VERDMÆTA MUN[illegible]

ROYAL CROWN SOAPS, Ltd.
654 Main St. Winnipeg

The Provincial Library
Jan 20

Heimskringla.

ROYAL CROWN SOAP

XXXIII. ÁR, WINNIPEG, MANITOBA, MIÐVIKUDAGINN 25. JÚNI 1919 NÚMER 39

Óspektir miklar í Winnipeg

Loks er svo komið, að blóði hefir verið úthelt á götum Winnipeg-borgar til varnar lögum og reglu. Óeirðir miklar hófust hér eftir hádegi á laugardaginn var, er orsökuðust af tilraunum verkfallsmanna, heimkominna hermanna og annara, að stofna til skrúðgöngu — parade —, þvert ofan í bann borgarstjóra. Lagði hann stranglega bann við slíku fyrir nokkru síðan og að þessum tíma hafði bann það verið tekið gott og gilt af verkamanna ráðinu. Og að sjálfsögðu er tryltum æsingamönnum mest um að kenna, að svo margir af verkfallsmönnum völdu nú þann veg að þrjóskast á móti lögum og reglu. Allir hugsandi menn hafa hlotið að sjá, að á slíku væri ekki neitt að græða og málstað verkamanna með þessu að eins unnið hið mesta tjón.

Á ofannefndum degi og á þeim tíma, sem við skrúðgöngunni var búist, tók fólk að hrúgast í þúsundatali ofan á aðalgötur borgarinnar og þyrpast kring um borgarráðshöllina. Kl. um 2.30 byrjuðu svo heimkomnir hermenn og aðrir, þar á meðal margt kvenfólk, að raða sér í fylkingu á miðri götunni. Átti nú að sýna borgarstjóra og lögreglunni í tvo heimana og halda 'þögula skrúðgöngu' (silent parade), þrátt fyrir allar skipanir og þvert ofan í lögin. Ofbeldishugurinn leyndi sér ekki.

En lögreglan var við öllu búin. Um þrjú hundruð eða fleiri sérstakir (special) lögregluþjónar voru þarna til staðar til að sjá um að banni borgarstjórans væri hlýtt. Gerðu þeir sitt ítrasta að hasta á lætin, en reyndust brátt vanmegnugir, þar sem við ærið ofurefli var að etja. Var þá sent eftir hinu ríðandi lögregluliði (R. N.W.M.P.) og allmörgum mönnum úr riddaraliðinu og nægilegur liðskraftur fenginn að bæla uppreistina niður. Þegar hinir ríðandi lögreglumenn komu fram á sjónarsviðið, dundi á þeim grjóthríð úr öllum áttum og er þeir riðu á fylkinguna á götunni og dreifðu henni til beggja hliða voru þeir í stundarkorn innilokaðir af fólksþvögunni á alla vegu. Að eins með því að stefna hestum sínum beint á fólkið fengu þeir brotist áfram. Grjótkastið hélt stöðugt áfram og í ofanálag að veita lögreglunni mótspyrnu var þá ráðist á sporvagn á götunni, gluggar hans mölbrotnir og að lokum í honum kveikt. Hefði sporvagn þessi að sjálfsögðu brunnið til kaldra kola, ef slökkviliðið hefði ekki komist að þegar ögn frá leið og fengið slökt logann.

Þegar augsýnilegt var að uppþot þetta yrði ekki bælt niður utan gripið væri til neyðarúrræða, voru "Óspekta-lögin" (Riot Act) lesin af borgarstjóra, frá framtröppum borgarráðs hallarinnar, og hinum ríðandi lögregluþjónum þá skipað að nota skammbyssur sínar. Eftir að skothríðin hófst tók fólksþvagan brátt að dreifast og áður langt leið hafði lögreglan algerlega fengið yfirhöndina. Allmargir særðust meira og minna og nokkrir voru bornir inn í nærliggjandi búðir og skrifstofur. Tveir menn særðust til bana, báðir útlendingar. — Skrifstofa borgarstjórans var um tíma engu líkari en sjúkrahæli og mörgum þeirra særðu þar hjúkrað eftir beztu föngum.

Síðan hefir ekki borið á frekari óspektum hér í borginni. Við öllu er þó búist og lögreglan stöðugt viðbúin að taka í taumana, eigi önnur uppþot sér stað. Ef svo kynni að fara, að óspektirnar yrðu borgarlögreglunni ofurefli, verður borgin að sjálfsögðu sett undir herlög (martial law) — sem þýðir, að þá leggur borgarlögreglan niður völdin og herstjórnin tekur við. Vonandi er þó að til slíks komi ekki.

Hvað verkfallið snertir, þá er alt við sama eða svipað og áður. Engin málamiðlun enn sýnileg, er líkleg sé að ráða því til lykta. Verkamanna ráðið stendur fast við sinn keip og vill ekki þokast láta og er stífni sú ekki fyrirboði neins góðs. Sambandsstjórnin hefir tilkynt, að málamiðlunum sé nú lokið frá hennar hálfu, þangað til samhygðar- eða hluttekningarverkföllin hætti, en öll spor verði stigin til viðhalds lögum og reglu. Bygginga verkveitendur hafa líka tjáð sig ófúsa að sinna nokkurri málamiðlun á meðan samhygðarverkföllin standi yfir.

Á mánudagskvöldið var blaðið **Western Labor News**, blað verkamanna, gert upptækt og núverandi ritstjóri þess, S. J. Woodsworth, hneptur í varðhald. Skýrsla blaðsins frá uppþotinu, þar aðförum lögreglunnar var stranglega mótmælt og lög landsins sýnilega virt að vettugi, var aðal-orsök slíks tiltækis frá lögreglunnar hálfu. Stefnan nú virðist vera að bæla niður með hörku alllar æsingar og óspektir, sem af verkfallinu stafa.

Um 100 manns eða fleiri hafa verið teknir fastir í sambandi við uppþotið og verða yfirheyrðir á næstu dögum. Eins er nú verið að gera gangskör að því að draga fyrir lög og dóm þá útlendinga hér, sem sýnt hafa sig ólöghlýðna og eru að meira eða minna leyti réttnefndir misyndismenn—verða margir þeirra að sjálfsögðu gerðir landrækir.

Vínbannslaga frumvarpið felt.

Miklum tíðindum þótti það sæta, að vínbannslaga frumvarpið, sem samþykt var í neðri málstofu sambandsþingsins, var felt af öldungaráðinu (Senate). Á dauða sínum áttu menn von, en ekki að öldungaráðið myndi svo mikið láta til sín taka. Hefir þetta valdið óánægju mikilli víðsvegar um Canada, sérstaklega á meðal vínbannsmanna. Mun óhætt að fullyrða frumvarpið hafi átt almennum vinsældum að fagna og flestir talið ugglaust það myndi samþykt verða í báðum málstofum. Frumvarpið fór fram á áframhald núverandi vínbannslaga í tólf mánuði eftir að stríðinu væri lokið og friðarsamningarnir undirskrifaðir. Eins og kunnugt er voru núverandi vínbannslög sett í gildi á meðan stríðið stóð yfir og tóku fyrir allan tilbúning á víntegundum í Canada og allan vínflutning fylkja á milli. En nái úrskurður öldungaráðsins að haldast hverfur alt til fyrra fyrirkomulags undir eins og friður er formlega staðfestur. — Síðustu fréttir segja að ef til vill verði vínbannslaga frumvarpið lagt fyrir neðri málstofu þingsins í annað sinn, og vel getur svo farið, að vínbannslögin verði borin undir þjóðaratkvæði áður en lýkur.

Skilmálaust samþykki Þjóðverja fengið.

Fullnaðarsvar bandamanna virðist hafa haft mikil og víðtæk áhrif á Þýzkalandi. Sökum ósamkomulags varð "Scheidemann stjórnin" svo nefnda tilneydd að leggja niður völdin og hefir nýtt stjórnarráðuneyti verið myndað. Hverjir þar sæti skipa hefir ekki greinilega frézt þegar þetta er ritað, allar fréttir frá Þýzkalandi í seinni tíð frekar óljósar og ruglingslegar. Liggur næst við að halda, að alt sé þar nú á mestu ringulreið, hver höndin upp á móti annari og það, sem gert sé þar í dag, verði ef til vill ógilt sagt á morgun.

Svo mikið er þó víst að hin nýja stjórn er fús að undirskrifa friðarsamningana. Hefir hún formlega tilkynt vilja sinn í þessu efni og barst tilkynning sú friðarþings fulltrúum í Versailles á mánudagskvöldið þessa viku. Verður ný þýzk sendiherra nefnd send til Versailles, og kemur þangað, að haldið er, næstkomandi föstudag. Verða friðarsamningarnir þá að líkindum undirskrifaðir samdægurs og hinn langþráði friður þar með formlega staðfestur.

Compers endurkosinn.

Frá ársþingi verkamanna í Bandaríkjunum barst sú frétt á laugardaginn, að þann dag hefði Samuel Gompers verið endurkosinn forseti iðnfélaga sambandsins syðra og hlotið kosningu að heita mátti í einu hljóði. Er ekki ólíklegt að öfgapostular verkamannahreyfingarinnar hafi nú orðið fyrir all-miklum vonbrigðum, þar sem þeir munu hafa talið ósigur Gompers vísan.

Endir verkfallsins í nánd.

Sagt er, rétt þegar blað vort er að fara í pressuna, og talið áreiðanlegt, að verkamanna ráðið hér í Winnipeg hafi á þriðjudagskvöldið samþykt að láta samhygðar verkföllin hér hætta, undir eins og búið er að tilkynna slíkt öðrum borgum vesturlandsins. Á fimtudaginn kl. 11 f. h. verði allsherjar verkfallinu hér formlega sagt lokið, því þá verði að líkindum búið að komast í samband við alla þá staði þar samhygðar verkföll sökum Winnipeg verkfallsins eiga sér stað.

Haldið er, að verkfallinu verði slitið skilmálalaust frá verkaráðsins hálfu. Fylkisstjórnin á að hafa lofað að skipa nefnd til þess að ráða ágreiningsmálum verkamanna og verkveitenda til lykta.

Vonandi er frétt þessi sönn og að þessu mikla verkfalli linni, sem staðið hefir yfir í nærri sex vikur, mun öllum hið mesta gleðiefni.

Sambandsþingið

Fjármála umræðunum lauk á fimtudaginn þann 19. þessa mánaðar. Var þá gengið til atkvæða um fjárlögin og "McMasters breytingar tillagan" fyrst borin upp og greiddu eftirfylgjandi 14 Unionistar atkvæði með henni:

Crerar, Clark, Maharg, Knox, Davis, Levi Thompson, Reid (frá Mackenzie), Johnston Douglas, Buchanan, J. A. Campbell, Fielding, Pardee og MacNutt. Tveir liberalar greiddu atkvæði með stjórninni — þeir McCrea frá Sherbrooke og Euler frá North Waterloo. Úrslit atkvæðagreiðslunnar urðu sem fylgir:

Á móti br.tillöguni	121
Með br.tillögunni	70
Stjónar meiri hluti....	51

Þá var gengið til atkvæða um fjárlaga frumvarpið, og þeir Maharg, Knox og Douglas, sem atkvæði greiddu með breytingartillögunni, greiddu þá atkvæði fjárlögunum í vil.

W. F. Cockshutt, þingmaður frá Brantford (conservative) greiddi atkvæði móti fjárlögunum og sömuleiðis eftirfylgjandi Unionistar: Crerar, Clark, MacNutt, Thomson, Johnston, Reid, Campbell, Davies, Fielding, Pardee og Buchanan.

Úrslitin urðu:

Með fjárlögunum	120
Á móti....	70
Stjórnar meirihl.	50

Aðal ræðuna þenna dag flutti Sir Thomas White fjármálaráðherra og fjallaði ræða hans mestmegnis um breytingar tillöguna. Skýrði hann all-ítarlega ýms atriði í sambandi við fjárhagslega afstöðu landsins og kvað nú ótímabært mjög að tæta tollskrána (tariff) til agna. Dróg vafa á einlægni sumra meðlima mótstöðuflokksins, er léðu breytingartillögunni fylgi þrátt fyrir það þó hún auðsýnilega hefði meðferðis meira af hismi en kjarna.

Lagði fjármála ráðherrann mikla áherzlu á, að aukning ríkisskuldarinnar hefði algerlega stafað af völdum stríðsins. Af öllum stríðslöndunum væri fjárhagur Canada nú einna beztur. Skuld Canada væri væri um $250 á hvert höfuð í landinu. En skuld Nýja Sjálands væri $900 á hvert höfuð og skuld Ástralíu rúmir $300 á hvert höfuð.

Einn af þingmeðlimum (McCoig) hefði haldið fram, að stjórnin hefði sýnt skeytingarleysi hvað snerti gróða ýmsra auðfélaga í Canada á meðan stríðið stóð yfir. Kvaðst fjármálaráðherrann í því sambandi verða að minna á, að upphæð, sem numið hefði í alt $79,000,000 hefði verið innheimt með gróðaskatti. Skattur þessi væri hærri en viðgengist hefði í nokkru öðru landi veraldar og væri Canada að líkindum eina landið þar slíkur skattur hefði verið látinn haldast yfirstandandi ár.

Næst mintist hann á Sigurlánið og kvað engar samkyns lántökur í neinum af stríðslöndunum hafa hepnast eins vel. Hvað því viðviki að lán það væri undanþegið sköttum, væri það að segja, að eingöngu með slíku fyrirkomulagi hefði nægilega mikil upphæð fengist. Stjórnin hefði orðið að miða alt við stríðið og þá verið lífsspursmál að nægilega mikið fé fengist hermönnunum erlendis til viðhalds og til þess að hægt væri að mæta stríðs útgjöldum öllum.

Margir væru óánægðir í sambandi við tekjuskattinn. En muna yrði, að í sumum fylkjunum, t. d. í British Columbia, væri tekjutekjuskatturinn þrefaldur. Nú sem stæði væri Canada tekjutekjuskatturinn að heita mætti á sama grundvelli og ætti sér stað í Bandaríkjunum. Ef skattur þessi væri of hár myndi hann aftra mörgu fólki frá að flytja inn í landið. Enn fremur yrði sambandsstjórnin hvað skattaálögur snerti að taka til greina þarfir fylkis og sveitastjórna. Ekki kvaðst fjármála ráðherrann vera samdóma þeirri skoðun, að landeigna skattur væri viturlegt úrræði á núverandi tímum.

Dýrtíðina kvað hann orsakast af rýrnaðri framleiðslu og auknum þörfum sökum stríðsins. Ættu sér stað auðmanna samtök, sem miðuðu að óhæfilegum gróða, yrði að stemma stigu fyrir slíku. En aftur á móti væri gróði auðmanna á heiðvirðan hátt fenginn, væri slíkt landinu til góða. Viðkomandi "McMaster breytingar tillögunni" gerði ræðumaður þá staðhæfingu, að vafamál væri að til væru tuttugu þingmeðlimir, sem einlæglega héldu því fram, að nú væri heppilegur tími að tæta tollögin til agna. Samkvæmt fjárlaga frumvarpinu yrðu tollar minkaðir um $17,000,000 — en ef breytingar tillagan væri samþykt myndi minkun sú nema $33,000,000. Atkvæði með breytingartilllögunni þýddi því, að árstekjum ríkisins yrði þokað um $50,000,000 niður fyrir almenn útgjöld.

Leiðtogi mótstöðuflokksins lét þá til sín heyra. Kvað hann fjármálaráðherrann vera trúaðan á fjárhagslegt frelsi, svo lengi sem slíkt hnekti ekki járn- og stálframleiðslu Nova Scotia fylkis. Breytingartillöguna sagði hann frekar miða að pólitiskum tilgangi en að ákveða vissa stefnu.

Sir Thomas svaraði á þá leið, að hver sem stefna mótstöðuflokksmanna væri, þá myndu þeir ekki, ef þeir nú skipuðu ráðherrabekkina, æskja eftir tollskrárbreytingum á núverandi tímum. Þeir hefðu ekki sózt eftir slíku, er þeir voru við völdin og væru engu líklegri að þrá það nú.

Margir aðrir tóku til máls. A. B. McCoig, þingmaður fyrir Kent kjördæmið, studdi breytingar tillöguna eindregið. Hélt hann því fram, að þjóðeign allra frystihúsa landsins myndi stuðla til að draga úr dýrtíðinni. Aðrir meðlimir, sem í ræðum sínum við þetta tækifæri gáfu í skyn þeir myndu styðja breytingar tillöguna, voru þeir H. C. Wright frá Battleford, J. H. Burnam frá Peterboro, R. H. Butts frá Cape Breton South, R. C. Henders frá Macdonald og W. A. Logit frá Northumberland.

Skömmu áður umræðum lauk lét R. L. Richardson, þingmaður fyrir Springfietld, til sín heyra. Sagðist hann skoða stjórnina enn stríðsstjórn og álíta skyldu sína að styðja hana, eins lengi og stríðinuv æri ekki lokið og afleiðingar þess gerðu vart við sig. Hve tollmálin snerti væri hann Dr. Clark samdóma í öllum meginatriðum.

Frá Íslandi.

Reykjavík, 10. apríl 1919.

Hér sunnanlands hafa að undanförnu verið bjartir sólskinsdagar með norðanandvara. En í Norðurlandi, á Austfjörðum og Vestfjörðum hefir tíðin verið í versta lagi, sífeldar norðanhríðar og fannkyngi nú í rúma viku. Frá Seyðisfirði og Siglufirði er sagt, að þar hafi hlaðið niður óvenjulega miklum snjó. Í gær var breyting í veðri, hlýrra en áður um alt land og hér sunnanandvari. Í morgun var hér þó föl á jörðu.

Snjóflóð hafa, auk hins mikla flóðs á Siglufirði, fallið bæði á Ísafirði og Seyðisfirði. Úr fjallinu andspænis Ísafjarðar kaupstað, austan fjarðarins, féll flóð, eyðilagði hús á ströndinni þar fyrir neðan og drap nokkrar kindur, sem þar voru. — Á Seyðisfirði féll snjóflóð utan við Búðareyrina og færði í kaf hús, sem fólk var nýlega flutt úr. Inni í kaupstaðnum óttast menn snjóflóð og hafa flutt sig úr þeim húsum, sem talin eru í mestri hættu.

Mjóafjarðar prestakall er veitt sra Þorsteini Ástráðssyni, settum presti þar síðastl. ár.

Lögreglustjóra staðan á Siglufirði er veitt Guðm. Hannessyni lögfræðingi á Ísafirði.

Lausn frá prestsskap hefir séra Sigfús á Mælifelli fengið frá næstu fardögum.

Enska stjórnin hefir nú gefið leyfi til þess, að selja megi saltfisk þann, óverkaðan, er hér liggur, til Þýzkalands.

Kirkjufélag Íslendinga í Vesturheimi hefir sent S. Á. Gíslasyni, ritstjóra "Bjarma" köllunarbréf til að koma vestur og taka að sér prestsþjónustur 9 mánuði ársins í Gimliprestakalli í Nýja Íslandi (hjá söfnuðunum á Gimli, Árnesi, Húsavík og Mikley), en vera ferðaprestur kirkjufélagsins hinn hluta ársins. Hann hefir engu ákveðnu svarað um það enn þá, en býst þó fremur við að fara vestur annað hvort í ágúst í sumar eða seinni hluta næsta vetrar.

Samkvæmt reikningi yfir útgerð landssjóðsskipanna síðastl. ár hefir gróði á þeim orðið 539,911 kr. Á "Willemoes" hafa græðst 315,452 kr. og á "Borg" 414,668 kr., en á "Sterling" tapast 196,209 kr.

Vísir sagði þá frétt frá Vestmannaeyjum nýlega, að botnvörpungar hefðu þá einn daginn eyðilagt veiðarfæri fyrir eyjamönnum, er næmu 30 þús. kr.

Frá Kaupmannahöfn er símað 10. þ.m., að 5'000 byggingamenn, sem vísað var frá vinnu, hafi komið saman úti fyrir ríkisþingshúsinu og gert þær kröfur, að ríkið tæki í sínar hendur öll byggingarfyrirtæki, réði í sína þjónustu múrara, trésmiði og aðra þá, sem að byggingum vinna, og tæki eignarnámi tígulsteina verksmiðjur, sögunarmylnur og aðrar verksmiðjur sem vinna að húsagerð

Reykjavík, 23. apríl 1919.

Páskadagana var sunnanátt og hláka um alt land. Norðanátt og kuldi í gær en sunnanátt og hlýindi aftur í dag. Illa er látið af ástandinu austur á svæðinu þar sem askan féll, haglaust og heylaust sagt þar og sumstaðar hefir fé verið skorið nú nýlega.

Greinar hr. Jóns Dúasonar um Grænland, er Lögr. hefir flutt öðru hvoru frá byrjun þ.á. og bæði hafa inni að halda mikinn fróðleik um Grænland og líka bendingar og tillögur, sem þess eru verðar, að þeim væri náin athygli veitt, voru upphaflega ritaðar af höf. til að birtast í sérstakri bók, og sendi hann handritið hingað til útgáfu í byrjun ársins 1918. En af útgáfunni varð ekkert hjá þeim manni, sem höf. sneri sér til, og tók Lögr. að sér að birta ritið. Því er nú lokið í þessu tölublaði, að eins eftir stuttur viðauki, sem síðar mun koma.

Enskt botnvörpuskip frá Grimsby strandaði 17. þ. m. á Bakkafjöru, 15 mílur fyrir austan Ingólfshöfða. Skipverjar voru 13, björguðust allir, voru fluttir að bænum Kvískerjum og sóttkvíaðir þar, þangað til náð yrði til læknis, sem er Hinrik Erlendsson á Hornafirði. Skipstjóri heitir Banks.

Fjalla-Eyvindur Jóh. Sigurjónssonar er nú sýndur hér í kvikmyndum á Gamla kvikmyndaleikhúsinu, leikinn af sænskum leikendum, og eru sýningarnar mjög skrautlegar.

Kaupfélag Eyfirðinga hélt aðalfund nýlega á Akureyri. Félagið gaf þá 10 þús. krónur til berklahælisstofnunar á Norðurlandi og 2 þús. kr. til þeirra, sem tjón biðu við Kötlugosið. Fundurinn heimilaði félagsstjórninni að leggja fram 100 þús. kr. til skipakaupa Sambands ísl. samvinnufélaganna.

Í Stykkishólms prestakalli er séra Ásgeir Ásgeirsson í Hvammi kosinn prestur með 183 atkv., en í Setbergs prestakalli á Snæfellsnesi er kosinn séra Jósef Jónsson með 83 atkv., og er lögmæt kosning á báðum stöðum.

(Framh. á 4. bls.)